

samoj valionici, kao i tijekom transporta do uzgojnih objekata. Danas postoje različiti proizvodi, tzv. hranidbeni paketi za hranidbu tek izvaljenih pilića, koji su sastavljeni tako da sadrže sve hranjive tvari potrebne pilićima u prvih 72. sata nakon valjenja, odnosno kada su njihove hranidbene potrebe različite od onoga što im nude standardne početne krmne smjese. Rana hranidba jednodnevnih pilića uz korištenje ovih proizvoda pospješuje stimulaciju rada Burse fabricii i time podizanje imunog sustava, te rast i razvoj intestinalnog trakta koje rezultira povećanjem duljine i površine vilusa u tankom crijevu. Smanjen je mortalitet pilića, kako onaj rani,

tako i na kraju tova. Ostvaruju se značajno veće završne tjelesne mase pilića te bolje konverzije krmne smjese. U područjima s visokim temperaturom ovi su se proizvodi pokazali kao vrlo efikasni u sprječavanju dehidracije pilića tijekom transporta, te time i smanjenjem mortaliteta. Sadržaj hranjivih tvari u žumanjčanoj vrećici kod pilića dobivenih iz jaja mladih roditeljskih jata, a čija prosječna tjelesna masa iznosi 32 grama, je vrlo nizak i nedovoljan za podmirenje hranidbenih uvjeta, primjena ranije hranidbe pokazala se vrlo učinkovitom.

Svi ovi pokazatelji ukazuju na opravdanost rane hranidbe u prva tri dana života pilića. ■

IZ HRVATSKE AGENCIJE ZA HRANU

04.12.08

ODRŽAN SEMINAR U OKVIRU IPA PRETPRISTUPNOG PROGRAMA

U organizaciji Hrvatske agencije za hranu i EFSA-e prošli je tjedan u Zagrebu održan dvodnevni seminar pod nazivom EFSA Pre-Accession Seminar on Microbial Risk Assessment. Seminar je održan u okviru predpristupnog IPA programa za 2008. godinu u koji su, pored naše zemlje, uključene i Turska te Makedonija. Program je financiran od strane Europske komisije, a spomenuti seminar je deseti u nizu i predstavlja logičan slijed u podupiranju razvojnih ciljeva Agencije i institucija uključenih u sustav sigurnosti hrane.

Seminaru je prisustvovalo pet predavača iz EFSA-e, po deset predstavnika iz Turske i Makedonije, te petnaest predstavnika iz naše zemlje, kako djelatnika Agencije, nadležnih ministarstava, zavoda za javno zdravstvo, fakulteta, tako i članova Znanstvenih odbora koji pokrivaju područje mikrobiološke procjene rizika, a to su: Odbor za biološke, kemijske i fizikalne opasnosti i Odbor za zdravstvenu ispravnost hrane. Konceptualno seminar je bio podi-

jeljen u deset predavanja u koja su bila uključena i predstavljanja organizacije sustava mikrobiološke sigurnosti hrane u Hrvatskoj i Makedoniji, te osvrt na problematiku mikotoksina u Turskoj.

U pozdravnom govoru, nakon predstavljanja Hrvatske agencije za hranu, ravnateljica dr. sc. Zorica Jurković istaknula je kako je Agencija jedna od institucija u RH koja je nastala temeljem modernog europskog zakonodavstva i predstavlja nacionalnu instituciju koja se priprema za uključivanje u sustav EU. Predstavljajući Agenciju i njezinu ulogu u sustavu sigurnosti hrane naglasila je da su svi sudionici u lancu proizvodnje i distribucije hrane odgovorni za zaštitu potrošača. U tome je i velika uloga HAH-a kao integralne komponente Hrvatskog sustava sigurnosti hrane, pri čemu je vrlo važna njezina nezavisnost i transparentnost u radu.

Uvodno predavanje o radu i ulozi EFSA-e u proširenju EU izložio je prof. Milan Pogačnik, član Upravnog vijeća EFSA-e i novi ministar poljoprivrede Republike Slovenije.

Nizozemski model mikrobiološke procjene rizika prezentacijom pod naslovom Microbiological Risk Assessment in The Netherlands: Optimi-

zing the gain in public health at reasonable costs predstavio je dr. Benno ter Kuile iz uprave VWA (Voedsel en Waren Autoritet) http://www.vwa.nl/portal/page?_pageid=119,1639634&_dad=portal&_schema=PORTAL. VWA je dio centralne vlade, nezavisna je agencija u okviru potpune ministarske odgovornosti nizozemskog Ministarstva poljoprivrede, prirode i kvalitete hrane. Također radi i u interesu Ministarstva zdravstva, dobrobiti i sporta, a aktivno surađuje i sa EFSA-om. Glavni je zadatak VWA osigurati zdravstveno ispravnu hranu i proizvode koji su namijenjeni potrošačima i to kroz procese procjene rizika i komunikacije, u kojima imaju potpunu neovisnost, te putem osnaživanja legislative. Model procjene rizika temeljen je na proaktivnoj strategiji ranog upozorenja, strateških istraživanja (sa izlaznim rezultatima za provođenje kvantitativne procjene rizika), informiranja putem povezane mreže institucija te istraživačkih programa koji se tiču rizika u nastajanju.

Assessment of the safety of microorganisms introduced deliberately in the food chain: Qualified Presumption of Safety (QPS), prezentacija koju je prezentirao član prof. Pier Sandro Cocconcelli, Istituto di Microbiologia, Università Cattolica del Sacro Cuore, Piacenza, Italy, predstavio je listu mikroorganizama koji su procijenjeni od strane EFSA-e sukladno specifičnim propisima a to su: dodatci (aditivi) u hrani i hrani za životinje, mikrobiološka sredstva za zaštitu bilja, genetičko modificirani mikroorganizmi i drugo. Detaljnija objašnjenja pojmova te liste taksonomskih jedinica mikroorganizama predloženih za tzv. QPS status dostupna su na EFSA-inim stranicama.

Članica EFSA-inog znanstvenog panela BIOHAZ (The Panel on Biological Hazards) dr. Eirini Tsigarida predstavila je rad ovog tijela sa čak tri prezentacije: Risk assessment of microbiological hazards at EU level: the role and activities of BIOHAZ Panel, The BIOHAZ Panel perspective on food microbiology and hygiene, An overview of the current risk assessments of Salmonella: from farm to table. Kako je istaknula, rad ovog Panela bavi se pitanjima koja uključuju zoonoze, higijenu hrane, mikrobiologiju, TSE (Transmissible Spongiform Encephalopathies), te upravljanje pratećim otpadom. Nezavisni

znanstvenici koji čine panel odabrani su na osnovu dokazaih izvrsnosti u svom području rada na mandat od tri godine, a maksimalno mogu biti izabrani u tri mandata. Zadane teme kojima se bave su pružanje znanstvenog mišljenja u svrhu autorizacije, smjernica, savjeta i odgovora na zahtjeve koji mogu biti upućeni od strane Europske komisije, Europskog parlamenta ili država članica. Isto tako, na osnovu praćenja opasnosti ili znanstvenih spoznaja panel može sam sebi postaviti mandat (tvz. „self tasking”) za davanjem mišljenja na osnovi provedene procjene rizika. Nadalje, bave se i razvojem i promicanjem te primjenom novih znanstvenih pristupa i metodologija, posebice za kvantitativnu procjenu rizika. Uspješno surađuju i sa nacionalnim tijelima. Kako se procjena rizika prema smjernicama Codex Alimentarius sastoji od četiri koraka (identifikacije opasnosti, karakterizacije opasnosti, procjene izloženosti, karakterizacije rizika), za njeno je uspješno provođenje potrebna sveobuhvatna baza podataka te suradnja sa drugim jedinicama koje djeluju pri EFSA-i (Zoonoses Unit, Data collection and Exposure Unit, Assessment Methodology Unit). Neophodna baza podataka sastoji se od: znanstvene literature, virulencije i infektivnosti mikroorganizama, prehrambenih navika, specifičnih karakteristika populacije (npr. imunitet), opisa lanca hrane, učestalosti kontaminacije patogenima, čimbenika koji imaju utjecaj na rast/preživljavanje/smrtnost mikroorganizama, ekologije hrane, prerade, pakiranja, distribucije i skladištenja.

Znanstveno mišljenje o potencijalnoj opasnosti po zdravlje u okviru važeće maksimalno dozvoljene razine ukupnih mikotoksina u bademima, lješnjacima, pistacijama te proizvodima koji su od njih dobivenih u okviru je mandata CONTAM panela (Panel on contaminants in the food chain).

Sudionici skupa su pokazali veliki interes za temu seminara postavljenjem pitanja o: suradnji i međudjelovanju EFSA-e i Europske komisije, ulozi EFSA-inih mišljenja (koja se uzimaju u obzir u procesu odlučivanja pri upravljanju rizikom), mikrobiološkim kriterijima posebno vezanim za bakterije roda *Campylobacter*, osnovnim odrednicama i ciljevima znanstvenih studija, te načinima i poteškoćama s kojima se susreće EFSA-a pri prikupljanju podataka potrebnih za procjenu izloženosti.

Zaključno dr. Eirini Tsigarida istakla je da se sigurnost hrane s godinama mijenjala od tradicionalnog do modernog interaktivnog sustava temeljenog na principu analize rizika te da su u današnjem vremenu za sigurnost hrane odgovorni proizvođači, industrija, vlada i potrošači. Nacionalna tijela na razini Europske unije imaju mogućnost izbora najpogodnijeg modela koristeći pri tome principe transparentnosti, neovisnosti i objektivnosti.

Preliminarni rezultati evaluacijskog upitnika kojeg su sudionici popunili na kraju skupa su slijedeći: 76,5% sudionika je dalo vrlo dobru ili izvrsnu cjelokupnu ocjenu seminara, dok je 23,5% sudionika seminar ocijenilo dobrim. Nadalje, 53% sudionika je ocijenilo ovaj seminar izvrsnim ili vrlo dobrim, a 47 % sudionika dobrim načinom proširenja svog znanja.

09.01.09

VODIČ ZA OZNAČAVANJE, REKLAMIRANJE I PREZENTIRANJE HRANE

U sklopu projekta CARDS 2004 "Daljnje jačanje kapaciteta u području živih životinja i prehrambenih proizvoda" izdan je „Vodič za označavanje, reklamiranje i prezentiranje hrane”.

Vodič je namijenjen subjektima u poslovanju s hranom koji su odgovorni za označavanje hrane te osobama koje obavljaju službenu kontrolu hrane.

Upute u Vodiču se primjenjuju na zapakiranu i nezapakiranu hranu koja se isporučuje krajnjem potrošaču, uključujući restorane, bolnice, kantine i ostale fizičke ili pravne osobe koje obavljaju ugostiteljsku djelatnost.

Iz uvoda „Označavanje hrane jedno je od najsloženijih zakonski uređenih područja vezanih za hranu. Razlog tome je što ono obuhvaća vrlo različite i često suprotne ciljeve kao što su zaštita potrošača, poštovanje proizvođačke i poslovne tajne, omogućavanje slobodnog kretanja roba (hrane) te mogućnost upravljanja krizom kada postoji opasnost štetnog djelovanja hrane na zdravlje ljudi.

Upravljanje krizom, kada hrana predstavlja opasnost za ljudsko zdravlje, je puno jednostavnije ako je hrana ispravno označena. Ispravno označena hrana omogućuje brzo povlačenje s tržišta, obavješćavanje potrošača i osoba odgovornih za provedbu službene kontrole s ciljem sprečavanja širenja opasnosti, izolaciju dijela proizvodnog procesa i distribucijskog lanca u kojem je nađen proizvod sa štetnim djelovanjem na ljudsko zdravlje.”

Više informacija možete naći na

http://www.mps.hr/pdf/publikacije/Vodic_za_oznacavanje_reklamiranje_i_prezentiranje_hrane_izdanje_1.pdf ■

SKUPOVI

Zagreb, 02.02.2009.

PREDMET: ECO WORLD FEST

Poreč, 2.-4. 04. 2009.

Prvi poziv

Poštovane kolegice i kolege,

drugi prijatelji, sukladno najavljenom HRVATSKO VETERINARSKO DRUŠTVO -1893- Societas Veterinaria Croatica, koje u 2009. godini obilježava 115.